

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

ORODHA YA SHUGHULI ZA LEO

MKUTANO WA NANE

KIKAO CHA KWANZA

5 SEPTEMBER, 2017

ORODHA YA SHUGHULI ZA LEO

MKUTANO WA NANE

KIKAO CHA KWANZA – TAREHE 5 SEPTEMBER, 2017

I. WIMBO WA TAIFA:

II. DUA KUSOMWA NA KIKAO KUWANZA SAA TATU ASUBUHI:

III. KIAPO CHA UAMINIFU:

1. Mhe. Alfredina Apolinary Kahigi

2. Mhe. Kiza Hussein Mayeye

3. Mhe. Nuru Awadh Bafadhili

4. Mhe. Rukia Ahmed Kassim

5. Mhe. Shamsia Aziz Mtamba

6. Mhe. Sonia Jumaa Magogo

7. Mhe. Zainab Mndolwa Amir

IV. MASWALI:

OFISI YA RAIS (TAMISEMI):

1. MHESHIMIWA ELIBARIKI EMMANUEL KINGU (SINGIDA MAGHARIBI):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais (TAMISEMI):- Wilaya ya Ikungi hasa Jimbo la Singida Magharibi inakabiliwa na changamoto kubwa ya ukosefu wa Vituo vya Afya na Zahanati. Aidha, umbali mrefu wa kutafuta matibabu umekuwa ukisababisha adha na tabu kwa Wananchi wa Kata za Lyandu, Igelansomi na Vijiji vya Mduguya, Kaangeni, Chengu na Mayahu:-

Je, Serikali ipo tayari kushirikiana na Wananchi katika kukamilisha ujenzi wa Zahanati mpya na Vituo vya Afya vilivyoanzishwa kwa ushirikiano wa Wananchi na Mbunge.

2. MHESHIMIWA DKT. PUDENSIANA WILFRED KIKWEMBE (KAVUU):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais (TAMISEMI):- Shule ya Sekondari ya Wasichana ya Mpanda ilikuwa ya bweni kuanzia Kidato cha Kwanza hadi cha Nne lakini sasa imekuwa ya Kidato cha Tano na Sita tu:-

Je, Serikali ina mpango gani wa kuirejesha Shule hiyo kama ilivyokuwa awali.

OFISI YA RAIS (UTUMISHI NA UTAWALA BORA):

3. MHESHIMIWA SUSANNE PETER MASELE (VITI MAALUM):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais (Utumishi na Utawala Bora):- Tangu Serikali ya Awamu ya Tano iingie madarakani, imekuja na mikakati yake mbalimbali ikiwa ni pamoja na kuhakiki Watumishi wa Umma, zoezi ambalo halikuwekewa muda wa kuanza na kumaliza (time frame), hali hiyo imesababisha usumbufu mkubwa na hata kuharibu mfumo wa Watumishi wa Umma, ikiwemo namna ya kujiajiri:-

- (a) Je, Serikali inatoa kauli gani kwa Watumishi wa Umma walioajiriwa na kusainishwa mikataba ya ajira ndani ya Serikali ambapo ghafla mwaka jana Rais alitoa kauli ya kusimamisha ajira ili kupisha ukaguzi wa Watumishi hewa;
- (b) Je, Serikali inatambua kuwa watu hao tayari walikuwa ni Watumishi na mchakato wa kuwaingiza kwenye “*payroll*” ulishaanza lakini ukasitishwa ghafla na sasa wako mtaani wakiwa hawajui hatma yao.

WIZARA YA UJENZI, UCHUKUZI NA MAWASILIANO:

4. MHESHIMIWA HAMIDA MOHAMED ABDALLAH (VITI MAALUM):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano:- Katika miaka ya 1950 Lindi kulikuwa na reli inayotoka Nachingwea kupitia Mtama, Mnazi Mmoja, Mingoyo hadi Bandari ya Mtwara na ilikuwa ikisafirisha Korosho, Mbao, Magogo na watu. Kwa sasa Lindi kuna viwanda vingi na vingine vinatarajiwa kujengwa, barabara ya Kibiti – Lindi ambayo hupitisha mizigo mizito huenda ikaharibika mapema hivyo reli ni muhimu sana:-

Je, Serikali haioni kuwa sasa ni wakati muafaka wa kuifufua reli ya kusini.

5. MHESHIMIWA SILAFU JUMBE MAUFI (VITI MAALUM):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano:- Kata ya Kula ipo kwenye mwambao wa Ziwa Tanganyika umbali wa takribani Kilometa 50 kutoka Makao Makuu ya Wilaya ya Nkasi huku kukiwa hakuna barabara ya kuunganisha Kata hiyo yenye mawe mengi na miteremko mikali kufika huko:-

Je, Serikali haioni sasa ni wakati muafaka wa kuzichukua barabara zenye kuelekea Bonde la Ziwa Tanganyika na kuwa chini ya TANROADS.

6. MHESHIMIWA OMARI MOHAMED KIGUA (KILINDI):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano:- Mwaka 2014 Rais Mstaafu wa Awamu ya Nne alitoa ahadi ya kujenga kwa kiwango cha lami barabara ya kutoka Makao Makuu ya Wilaya ya Kilindi hadi Wilaya ya Gairo:-

Je, ni lini Serikali itatimiza ahadi hiyo.

WIZARA YA KATIBA NA SHERIA

7. MHESHIMIWA DKT. SULEIMAN ALLY YUSSUF (MGOGONI):-

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Katiba na Sheria:- Jamhuri ya Muungano wa Tanzania inazo Mahakama Kuu mbili, ile ya Jamhuri ya Muungano na ile ya Zanzibar:-

(a) Je, ni Mahakama ipi ipo juu ya nyingine;

(b) Je, kuna utaratibu gani wa ushirikiano katika kusimamia kesi au mashauri ambayo yanaanzia upande mmojawapo wa Muungano.

WIZARA YA NISHATI NA MADINI:

8. MHESHIMIWA DKT. FAUSTINE ENGELBERT NDUGULILE (KIGAMBONI):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Nishati na Madini:- Wilaya ya Kigamboni ina uwekezaji mkubwa katika sekta ya nyumba na viwanda; mahitaji ya umeme kwa sasa ni zaidi ya Mwt 20 lakini ni Mwt 8 tu zinazopatikana, nao umekuwa ukikatika mara kwa mara kutokana na mahitaji makubwa pamoja na uchakavu wa miundombinu ya umeme:-

- (a) Je, Serikali ina mikakati gani ya kuhakikisha Kigamboni inapata umeme wa uhakika;
- (b) Je, ni lini Serikali itajenga Kituo cha kupoozea Umeme (Substation) katika Wilaya ya Kigamboni kutokana na mahitaji makubwa ya umeme.

9. MHESHIMIWA MARGARET SIMWANZA SITTA (URAMBO):-

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Nishati na Madini:- Wilaya ya Urambo inapokea umeme kutoka kwenye Kituo cha kupoozea Umeme cha Kaloleni umbali wa km 90 kufika Urambo ambako ndiko kiliko kikata umeme inapokuwa kumetokea tatizo katika njia. Aidha, chanzo hicho cha umeme pia kinategemewa na Wilaya ya Kaliua, Jimbo la

Ulyankulu na Vijiji vya Ikomwa, Igange, Tumbi, Ilolangulu hadi Ugoola (Tabora na Uyui); uzoefu unaonyesha kwamba kama kukitokea tatizo la kiufundi katika njia huwa inasababisha kukatika kwa umeme katika njia nzima likiwemo Jimbo la Urambo na kusababisha malalamiko mengi kwa TANESCO:-

Je, kwa nini Serikali isijenge Kituo cha kupoozea Umeme (*Substation*) karibu na Wilaya ya Urambo ili kiweze kutoa umeme wa uhakika katika Wilaya hiyo inayozidi kukua katika mahitaji ya umeme hasa katika kutekeleza Sera ya Viwanda, na katika taasisi zinazotoa huduma za kijamii kama Hospitali, Shule nk. kwenye Jimbo hilo.

WIZARA YA MALIASILI NA UTALII:

10. MHESHIMIWA JOSEPH ROMAN SELASINI (ROMBO):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Maliasili na Utalii:- Kumekuwa na usumbufu na uharibifu unaosababishwa na ongezeko la Nyani ambao wanavamia mashamba ya Wananchi na kula mazao kama mahindi, ndizi na sasa wanaingia katika majumba ya Watu na kubeba chakula katika Kata za Ushiiri, Mrao – Keryo, Kirua – Kei, Katangera – Mrere, Kirongo – Samanga na Olele:-

- (a) Je, Serikali ina mkakati gani wa kuwapunguza au kuwahamisha Nyani kwenye maeneo hayo;
- (b) Je, kuna utaratibu gani wa kuwafidia Wananchi hasara waliyoipata kutokana na uharibifu wa Nyani hao.

11. MHESHIMIWA BALOZI DKT. DIODORUS BUBERWA KAMALA (NKENGE):-

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Maliasili na Utalii:- Msitu wa Hifadhi ya Taifa Minziro una vivutio vingi vya Utalii:-

- (a) Je, ni Watalii wangapi wametembelea msitu huo ndani ya kipindi cha miaka 20 hadi sasa;
- (b) Je, Wananchi wanaoishi karibu na msitu huo wananufaikaje.

WIZARA YA MAMBO YA NDANI YA NCHI:

12. MHESHIMIWA ASHA MSHIMBA JECHA (VITI MAALUM):-

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi:- Kituo cha Polisi Dunga kimechakaa sana kwani kuta zake zimepasuka na baadhi ya vyumba havitumiki kutokana na kuhatarisha usalama wa Askari na Wananchi wanaofika kwa ajili ya kupata huduma:-

Je, ni lini Serikali itajenga upya Kituo hicho.

WIZARA YA MAJI NA UMWAGILIAJI:

13. MHESHIMIWA LAZARO SAMWEL NYALANDU (SINGIDA KASKAZINI):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Maji na Umwagiliaji:- Vijiji vyote vya Tarafa ya Ilongero, Mtinko na Mgori bado vinahitaji mfumo wa usambazaji maji kutoka visima virefu vilivyopo kwenye baadhi ya Vijiji; na Tarafa hizo tatu zinahitaji kuongezewa visima virefu na mabwawa ya kuhifadhia maji ya mvua:-

Je, Serikali ina mpango gani wa kufanikisha mradi huo ili kuwaondolea adha Wananchi wa Jimbo la Singida Kaskazini.

WIZARA YA MAMBO YA NJE NA USHIRIKIANO WA AFRIKA MASHARIKI:

14. MHESHIMIWA ASHA ABDULLAH JUMA (VITI MAALUM):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki:- Watanzania wengi hasa Wanawake wanaokwenda kufanya kazi za ndani katika nchi za Kiarabu kama Oman na nyinginezo wamekuwa wakifanyiwa ukatili mkubwa

sana unaosababisha wengine kufariki na wengine kujeruhiwa vikali:-

(a) Je, Serikali ina utaratibu gani madhubuti wa kudhibiti safari za Watanzania hao wanaokwenda nchi za Kiarabu na pia kuwabana Mawakala na kuwawajibisha inapobidi;

(b) Je, ni Wanawake wangapi wa Kitanzania wameuawa katika nchi za Kiarabu na fidia kutolewa kwa familia.

WIZARA YA KILIMO, MIFUGO NA UVUVI:

15. MHESHIMIWA PETER AMBROSE LIJUALIKALI (KILOMBERO):

Atamuuliza Mheshimiwa Waziri wa Kilimo, Mifugo na Uvuvi:- Wakulima wa miwa wa Kata za Sanje, Msolwa Station, Kidatu na Mkula wanaouza miwa kwa Kiwanda cha Sukari cha Illovo wamekuwa wakilalamika kuhusu upimaji wa uzito wa miwa na kiwango cha Sukari katika muwa. Aidha, kiwanda cha Illovo kimehodhi upimaji wa uzito wa kiwango cha sukari na kisha kuwashurutisha wakulima kuamini kuwa vipimo vyao ni sahihi:-

(a) Je, Serikali haioni kuwa utaratibu huo unatoa mwanya kwa Wakulima kunyonywa na kupewa vipimo batili;

(b) Je, Serikali haioni kuwa hali hii ya kumuachia Mwekezaji kuhodhi upimaji wa uzito na kiwango cha sukari katika muwa hutoa mwanya kwa Mwekezaji kumnyonya Mkulima.

V. MISWADA YA SHERIA YA SERIKALI

(Kusomwa Mara ya Kwanza)

(i) Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali Na. 3 wa Mwaka 2017 [*The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 3) Bill, 2017*];

(ii) Muswada wa Sheria ya Reli wa Mwaka 2017 [*The Railways Bill, 2017*].

DODOMA
5 SEPTEMBER, 2017

DKT. T. D. KASHILILAH
KATIBU WA BUNGE